4. Omgrepsdefinisjonar

Arbeidsløyve – Løyve til å ta arbeid i Noreg. Arbeidsløyve kan gjevast til personar over 15 år som stettar vilkåra for dette etter utlendingslova.

Asyl – Fristad for personar som med rette er redd for forfølging på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhøyrsle til ei særskild gruppe. Asyl ber mellom anna med seg vern mot å bli send tilbake til området der personen har grunn til å vere redd for forfølging. Asyl gjev òg visse rettar under opphaldet i asyllandet. Utlendingar som får godkjent asyl i Noreg, får status som flyktningar.

Asylsøkjar – Person som på eiga hand og umeldt ber styresmaktene om vern og godkjenning som flyktning. Personen blir kalla asylsøkjar til søknaden er avgjord.

Au pair – Person som får mellombels opphald, i fram til 2 år, for å bu i ein norsk familie mot tenesteytingar. Målsetnaden er at ho eller han får auka språkkunnskapane/fagkunnskapane sine og dessutan utvida allmenndanninga si ved å få betre kjennskap til Noreg. Personen må vere mellom 18 og 30 år.

Avslag – Vedtak som tyder at søkjaren ikkje får det løyvet ho eller han har søkt om. Avslag kan gjevast både av di vilkåra for løyvet ikkje er stetta (materielle grunnar), eller av formelle grunnar av di det er søkt på feil måte (t.d. at søknaden er fremja etter at personen er komen til Noreg).

Bortvising – Vedtak om å nekte ein utlending innreise til eller opphald i Noreg. Vedtaket er ikkje til hinder for seinare innreise. Bortvising må ikkje forvekslast med utvising eller uttransportering frå riket.

Busetjingsløyve – Løyve som blir gjeve etter tre år (som hovudregel) i Noreg med gyldig opphalds- eller arbeidsløyve som dannar grunnlag for busetjingsløyve. Løyvet er ikkje tidsavgrensa. Løyvet gjev rett til varig opphald og generelt tilgjenge til å ta arbeid i Noreg. Det gjev òg utvida vern mot bortvising og utvising. Eit busetjingsløyve fell oftast bort ved opphald i utlandet i meir enn to år.

Dublin-samarbeidet – Dublin II-forordninga gjev reglar om kva for medlemsland – EU-landa, Noreg eller Island – som er ansvarleg for å handsame søknader om asyl som blir gjevne i medlemslanda. Ho har til føremål å tryggje at alle personar som leverer ein søknad, får han handsama, og at asylsøknaden berre blir handsama i eitt av medlemslanda. Ansvaret blir i hovudsak pålagt det landet der utlendingen fyrst søkte asyl, eller fekk utferda eit opphaldsløyve eller eit Schengen-visum.

DUF – Det nye datasystemet for utlendings- og flyktningsaker. Eit registreringssystem og sakshandsamarverkty for heile utlendingsforvaltninga.

Einsleg mindreårig – Asylsøkjar, flyktning eller person med opphald på humanitært grunnlag som er under 18 år, og som er utan foreldre eller andre med foreldreansvar i Noreg.

EURODAC – Eit sentralt elektronisk fingeravtrykksregister over utlendingar (hovudsakleg asylsøkjarar) som er registrerte i eit EU-land eller eit EØS-land. Registeret var operativt frå 15. januar 2003, og gjev berre høve til å jamføre fingeravtrykk i samhøve med Dublin II-forordninga. Føremålet med registeret er å finne ut om ein asylsøkjar tidlegare har søkt asyl i eit anna land som er knytt til Eurodac-registeret.

Familiesameining – Opphalds- eller arbeidsløyve som blir gjeve nære familiemedlemer av norsk borgar eller utanlandsk statsborgar med lovleg opphald i Noreg.

Flyktning – I juridisk meining femner omgrepet "flyktning" om overføringsflyktningar og asylsøkjarar som har fått godkjent asyl.

Fyrsteinstans – Den instansen som gjer fyrste vedtaket i ei sak. I asylsaker er det støtt Utlendingsdirektoratet. I nokre andre saker kan politiet i Noreg eller norske utanriksstasjonar gjere vedtak.

Innvandrar – Ein person fødd i utlandet og fast busett i Noreg, med begge foreldra fødde i utlandet.

Klageinstans – Den instansen som handsamar klager over vedtak gjorde av fyrsteinstans. Når politiet i Noreg eller norske utanriksstasjonar avslår ein søknad, er UDI klageinstansen. Når UDI avslår som fyrsteinstans, kan vedtaket klagast inn til Utlendingsnemnda (UNE). I statsborgarsaker er Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) klageinstans.

Kollektivt vern – Mellombels opphalds- eller arbeidsløyve kan gjevast personar i ein massefluktsituasjon på kollektivt grunnlag, det vil seie etter ei gruppevurdering. Eventuelle asylsøknader kan leggjast på is i fram til tre år. Slikt løyve dannar ikkje grunnlag for busetjingsløyve dei fyrste fire åra.

Opphald på humanitært grunnlag – Løyve som blir gjeve til ein asylsøkjar som ikkje stettar krava til asylstatus, men som likevel får eit løyve av di søkjaren treng vern, av sterke menneskelege omsyn og/eller på grunn av ei særleg tilknyting til Noreg, jf. § 8 andre lekken i utlendingslova.

Overføringsflyktning – Flyktningar som får kome til Noreg etter eit organisert uttak, til vanleg i samarbeid med SNs høgkommissær for flyktningar (UNHCR). Etter framlegg frå Regjeringa fastset Stortinget kvart år ein kvote for kor mange overføringsflyktningar Noreg kan ta imot.

Praktikant – Ein person som ønskjer å få opplæring i eit yrke. Det er eit krav at arbeidet er av særleg verd for kompetansen til personen og inngår som ein naturleg del av yrkesutdanninga i heimlandet. Løyvet kan fornyast og gjevast i fram til 2 år.

Sesongarbeidsløyve – Blir gjeve til utlendingar som skal arbeide innanfor typisk sesongregulert verksemd som til dømes innhausting i jordbruket eller bærplukking i utmark, eller i samband med ordinær ferieavvikling. Arbeidsløyve som sesongarbeidar kan gjevast for fram til tre månader i eit kalenderår.

Schengensamarbeidet – Eit samarbeid som inneber at passkontrollen er avskipa på reiser mellom mange europeiske land. Landa har ei sams ytre grense. Visum til Schengen-området gjeld som visum til Noreg og alle europeiske land som er med i samarbeidet. Schengen-samarbeidet blir i dei fleste medlemslanda utfylt med Dublin-konvensjonen.

Statsborgarskap – Ei formell nasjonal tilhøyrsle som til vanleg kjem med fødselen. For å få norsk statsborgarskap etter søknad må ein vere minst 18 år, hatt fast bustad i Noreg dei siste sju åra, ha ein heiderleg vandel og ikkje ha større bidragsgjeld. I nokre tilfelle kan ein person ha rett til norsk statsborgarskap dersom ho eller han gjev melding om dette til Fylkesmannen. I ein viss mon kan ein utlending ha både norsk og utanlandsk statsborgarskap. I Noreg er det likevel berre den norske statsborgarskapen som tel.

Utvising – Vedtak som ber med seg at ein utlending må reise ut av landet og berre kan kome att dersom særskilde vilkår er stetta. Sjå òg bortvising.

Vedtak – Ei avgjerd frå eit offentleg forvaltningsorgan som legg fast rettar og skyldnader til private personar.

Vern – Femner om personar som har søkt asyl, og som har fått eit løyve av vernegrunnar, jf. § 15 fyrste lekken i utlendingslova.

Visum – Løyve til å reise inn i Schengenområdet og Noreg og opphalde seg i området i fram til tre månader. Utanlandske borgarar frå visumpliktige land som ønskjer å reise til Noreg eller til dei andre Schengen-landa, skal søkje og få godkjent visum før innreise til Schengen. Visum til kvart Schengen-land er som hovudregel fullnøyande for å kunne reise fritt i heile territoriet i tre månader og vitje eitt eller fleire land. Statsborgarar frå visumfrie land treng ikkje visum for innreise til Schengen.